

HE 11/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesta notaarista ja konsulipalvelulain 34 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki julkisesta notaarista, jolla kumottaisiin voimassaoleva, samanniminen laki. Esityksen tavoitteena on saattaa julkista notaaria koskeva lainsäädäntö ajan tasalle.

Lakiin ehdotetaan otettavan säännökset julkisena notaarina toimivista virkamiehistä, julkisen notaarin tehtävistä, alueellisesta toimivallasta, julkisen notaarin todistuksen vahvistamisesta ja pöytäkirjan pitämisestä sekä asiakirjojen laillistamisesta.

Julkisina notaareina toimisivat ehdotuksen mukaan maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä maistraatin virkamies. Ahvenanmaan maakunnassa julkisia notaareja olisivat ehdotuksen mukaan Ahvenanmaan valtionviraston määräämät Ahvenanmaan valtionviraston virkamiehet. Maakunnansyyttäjälle ja maakunnanvoudille ei enää ehdoteta osoitettavaksi julkisen notaarin tehtäviä.

Julkisen notaarin tehtävistä ehdotetaan laissa säädettävän pääosin nykytilaa vastaavasti. Julkisen notaarin tehtävänä olisi pyynnöstä todistaa oikeaksi allekirjoituksia ja jäljennöksiä asiakirjoista, todistaa, että viranomaisella tai henkilöllä on oikeus ryhtyä tietynlaiseen

virkatöimeen tai että joku on tietyssä virka-asemassa tai omaa tietyn kelpoisuuden taikka on oikeudellisesti pätevä edustamaan toista, antaa todistuksia notaarille esitettyjen asiakirjojen sisällöstä sekä oikeudellisista ja taloudellisista olosuhteista, olla todistajana talvelokeron tai muun säilytyspaikan sulkemisessa tai avaamisessa sekä valvoa arvontoja.

Laissa ehdotetaan lisäksi säädettävän, että julkinen notaari voisi vahvistaa annetuksi määrämuotoisen tai muun kirjallisen kertomuksen, selvityksen tai ilmoituksen. Julkisel- le notaarille ehdotetaan lisäksi annettavaksi toimivaltuus tehdä sellaisia laissa lueteltuja tehtäviä vastaavia toimenpiteitä, jotka ovat muun maan lainsäädännön vuoksi tarpeen oikeuden tai edun valvomiseksi ulkomailla taikka oikeustoimen tekemiseksi ulkomailla. Rajoituksena tällaisen toimenpiteen suorittamiselle olisi, ettei se saisi olla Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

Lisäksi konsulipalvelulain viittaukset julkisesta notaarista annettuun lakiin ehdotetaan muutettaviksi viittauksiksi uuteen lakiin.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Laki julkisesta notaarista.....	3
Muu lainsäädäntö.....	4
Toimenpiteiden yleisyys.....	4
Julkisen notaarin ohjaus.....	5
1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö.....	6
Ruotsi.....	6
Norja.....	6
Tanska.....	6
Saksa.....	7
Ranska.....	7
1.3 Nykytilan arviointi.....	7
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	10
4 ASIAN VALMISTELU.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	11
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	11
1.1 Laki julkisesta notaarista.....	11
1.2 Konsulipalvelulaki.....	13
2 VOIMAANTULO.....	14
LAKIEHDOTUKSET.....	15
julkisesta notaarista.....	15
konsulipalvelulain 34 §:n muuttamisesta.....	17
LIITE.....	18
RINNAKKAISTEKSTI.....	18
konsulipalvelulain 34 §:n muuttamisesta.....	18

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila**1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö**

Laki julkisesta notaarista

Laki julkisesta notaarista (287/1960) on tullut voimaan vuonna 1961. Laissa säädetään julkisen notaarin tehtäviä hoitavista virkamiehistä, kelpoisuusvaatimuksista, julkisen notaarin tehtävistä, julkisen notaarin pöytäkirjasta ja ulkoasiainministeriön tehtävistä asiakirjojen laillistamisessa. Lakia on sen voimaantumisen jälkeen muutettu viisi kertaa. Muutokset ovat liittyneet hallintouudistuksiin ja hallinnon yleislakien muuttumiseen.

Julkisena notaarina toimivista virkamiehistä säädetään julkisesta notaarista annetun lain 1 §:ssä. Julkisia notaareita ovat pykälän 1 momentin mukaan maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä maistraatin virkamies. Maistraatissa voi 2 momentin mukaan olla julkisen notaarin virka. Virka voi olla yhdistetty sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto. Pykälän 3 momentissa säädetään, että Ahvenanmaan maakunnassa julkisia notaareita ovat Ahvenanmaan valtionviraston määräämät, lain 2 §:ssä säädetty kelpoisuusvaatimukset täyttävät Ahvenanmaan valtionviraston virkamiehet sekä maakunnansyyttäjä ja maakunnanvouti.

Lain 2 §:ssä säädetään, että julkisen notaarin kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto. Julkisen notaarin on lain 3 §:n mukaan hoidettava tehtävänsä rehellisesti, huolellisesti ja puolueettomasti.

Lain 4 §:ssä säädetään julkisen notaarin tehtävistä. Julkisen notaarin tehtävänä on ensinnäkin toimittaa protesteja vekselilain (242/1932) ja shekkilain (242/1932) nojalla. Lisäksi julkisen notaarin on annettava esitetyn selvityksen tai tiedossaan olevien seikkojen perusteella täysivaruustodistuksia, todistettava oikeaksi allekirjoituksia ja jäljennöksiä asiakirjoista sekä annettava todistuksia notaarille esitettyjen

asiakirjojen sisällyksestä. Julkinen notaari on myös velvollinen pyynnöstä ottamaan pöytäkirjaan selityksiä oikeudellisista ja taloudellisista suhteista sekä antamaan myös kolmannelle pöytäkirjasta jäljennöksiä sekä todistamaan, että viranomaisella tai henkilöllä on oikeus ryhtyä määrätynlaiseen virkatoimeen tahi että joku on määrätyn virka-asemassa tai omaa määrätyn pätevyyden taikka on oikeudellisesti pätevä edustamaan toista. Julkisen notaarin tehtävänä on lisäksi todistajana oleminen läsnä talletuslokeron tai muun säilytyspaikan sulkemisessa taikka avaamisessa sekä sinetin asettamisessa tai sen poistamisessa sekä arvontojen valvominen ja obligatioiden, osakkeiden tai muiden arvopapereiden arvontojen toimittaminen ja muiden samanlaatuisten toimien suorittaminen.

Lain 4 §:ssä viitataan lisäksi muualla laissa säädettyihin julkisen notaarin tehtäviin ja säädetään julkisen notaarin alueellisesta toimivallasta. Pykälässä säädetään myös siitä, että julkisen notaarin antaman todistuksen tulee olla vahvistettu leimalla tai sinetillä.

Julkisen notaarin toimivaltaa rajataan lain 5 §:ssä. Julkinen notaari ei sen mukaan saa ryhtyä toimenpiteeseen, joka kuuluu erityisesti viranomaiselle tai laitokselle, taikka jos asia on laadultaan sellainen, että julkisen notaarin toimenpidettä siinä ei voida pitää asianmukaisena. Notaari ei saa myöskään ryhtyä toimenpiteisiin asiassa, jossa hän on osallisena, tai milloin erityinen seikka on olemassa, joka on omiaan horjuttamaan luottamusta hänen puolueettomuuteensa.

Lain 6 §:ssä säädetään julkisen notaarin toimituksia koskevan pöytäkirjan pitämisestä ja toimituksista asialuetteloon tehtävistä merkinnöistä.

Lain 7 §:ssä ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston päällikölle tai hänen määräämälleen ulkoasiainministeriön virkamiehelle säädetään oikeus ulkomaan viranomaisvarten antaa laissa tarkoitettuja todistuksia.

Lain 8 § sisältää valtuuden antaa tarkempia määräyksiä lain soveltamisesta asetuksella.

Muu lainsäädäntö

Shekkilain 66 § ja vekselilain 88 §:ssä on säännökset toimivallasta protestin toimittamiseen. Säännösten mukaan protesti on kaupungissa julkisen notaarin ja maalla paikkakunnan tai lähimmän kaupungin julkisen notaarin toimitettava.

Avioliittolain (234/1929) 17 a §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan siviilivihkimisen on velvollinen toimittamaan muun muassa maistraatissa toimiva julkinen notaari.

Haastemieslain (505/1986) 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan mm. julkinen notaari on oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon.

Isyyslain (700/1975) 15 §:n mukaan isyyden voi tunnustaa myös julkiselle notaarille. Isyyslain 18 §:n mukaisen kuulemisen voi lisäksi toimittaa ja hyväksymisen vastaanottaa myös julkinen notaari.

Kaupanhavvistajista annetun lain (573/2009) 1 §:n mukaan kaupanhavvistajia ovat mm. maistraattien päälliköt, henkikirjoittajat ja julkiset notaarit.

Niin sanottujen apostille-todistusten antamisesta määrätään ulkomaisten yleisten asia-

kirjojen laillistamisvaatimuksen poistamisesta tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 46/1985). Ulkomaisten yleisten asiakirjojen laillistamisvaatimuksen poistamisesta tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetun asetuksen (706/1985) mukaan apostille-todistuksen antamiseen toimivaltaisia ovat maistraateissa ja Ahvenanmaan valtionvirastossa toimivat julkiset notaarit.

Todistelusta oikeuden valvomista varten ulkomailla annetun lain (4/1927, jäljempänä todistelulaki) 4 §:n 1 momentin mukaan julkisen notaarin tulee pyydetessä vahvistaa oikeaksi ulkomailla valvottavana olevan oikeuden toteennäyttämiseksi tarvittavia nimi- ja kirjallisia todistuksia ja muita asiakirjoja.

Julkisen notaarin suoritteet ovat maksullisia. Maksuista on säädetty valtion maksupöytäkirjalain (150/1992) nojalla annetuissa maistraattien suoritteiden maksuista vuosina 2013 ja 2014 annetussa valtiovarainministeriön asetuksessa (816/2012) ja julkisen notaarin suoritteiden maksuista annetussa oikeusministeriön asetuksessa (841/2012).

Toimenpiteiden yleisyys

Seuraavassa taulukossa on kuvattu julkisen notaarin suoritteiden määrät maistraateissa vuosina 2011-2013.

Toimenpide	lukumäärä v. 2011	lukumäärä v. 2012	lukumäärä v. 2013
Allekirjoituksen oikeaksi todistaminen	29 625	29 928	30 670
Ansioluettelon todistaminen	7	8	4
Apostille	40 222	40 692	38 443
Notaarin todistus	3 431	2 765	1 243
Notaarin todistama jäljennys	61 321	70 855	73 871
Protesti	19	27	12
Tallelokeron avaus/sulkeminen	471	273	239
Täysivaraistuodistus	0	37	0

Julkisen notaarin muu toimenpide	1 286	1 102	987
Elossaolotodistus, ulkomaat	981	1 463	1 884
Kompetenssitodistus	15 059	16 106	16 429

Seuraavassa taulukossa on kuvattu julkisen notaarin tehtävien jakautumista eri viranomais-
ten kesken Ahvenanmaalla v. 2011-2013. Tehtävien jakautumiseen vaikuttaa mm. se, etteivät
maakunnansyyttäjä ja maakunnanvouti ole toimivaltaisia antamaan apostille-todistuksia.

Viranomainen	Lukumäärä 2011	Lukumäärä 2012	Lukumäärä 2013
Ahvenanmaan valti- onvirasto	764	880	1230
Maakunnansyyttäjä	7	7	2
Maakunnanvouti	32	14	14

Julkisen notaarin ohjaus

Maistraatit kuuluvat valtiovarainministeriön hallinnonalalle. Rekisterihallintoasetuksen (248/1996) 1 §:n mukaan maistraatit ovat aluehallintoviraston alaisia rekisterihallinnon paikallisviranomaisia. Itä-Suomen aluehallintovirastossa on maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö, jonka hoidettavaksi on keskitetty aluehallintovirastojen toimialaan kuuluvat maistraattien ohjaus-, valvonta- ja kehittämistehtävät.

Maistraattien toiminnan ohjaus jakautuu maistraatin tehtävien mukaan useille eri viranomaisille (mm. oikeusministeriö, Väestörekisterikeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Patenti- ja rekisterihallitus).

Maistraattien tulosohtauksessa ovat käytössä hallituskauden mittainen kaikille maistraateille yhteinen strategia-asiakirja ja sen pohjalta laaditut kunkin maistraatin strategiset tulossopimukset. Valtiovarainministeriö hyväksyy maistraattien strategia-asiakirjan. Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimiva maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö hyväksyy maistraatin tulostavoitteet maistraattien strategia-asiakirjan pohjalta. Valtiovarainministeriö osoittaa määrärahat maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikölle jaettaviksi maistraateille rekisterihallinnon toimintoja varten.

Maistraattien ohjausryhmästä säädetään rekisterihallintoasetuksen 5 §:ssä. Ohjausryh-

mässä käsitellään maistraattien toimintaan liittyvien laaja-alaisten kehittämishankkeiden ohjausta ja seuranta sekä eri hallinnonaloille kuuluvien toimintojen yhteensovittamista koskevia asioita. Ohjausryhmä käsittelee maistraattien strategia-asiakirjan, maistraattien kanssa käytävien tulosneuvottelujen pohjaksi laadittavan strategisen tulossopimuksen rakenteen sekä maistraattien toimintamenomomenttia koskevan kehys- ja talousarvioesityksen. Ohjausryhmässä ovat edustettuina valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Väestörekisterikeskus, Patenti- ja rekisterihallitus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö, maistraatit sekä maistraattien henkilöstöä edustavat järjestöt.

Maistraattien organisaatiomalli uudistettiin vuonna 2012. Silloin siirryttiin uuteen vastualueisiin perustuvaan organisaatiomalliin, joka on prosessilähtöinen. Loppuvuodesta 2012 nimettiin maistraattien palveluprosessin vastuumaistraatit ja niihin prosessinkehittäjät, joiden tehtävänä on strategialähtöinen prosessien kehittäminen ja toimintatapojen yhtenäistäminen.

1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

Ruotsi

Julkisesta notaarista säädetään Ruotsissa laissa (Lag om notarius publicus (1981:1363)) ja asetuksessa (Förordning om notarius publicus (1982:327)). Lääninhallitus määrää julkisen notaarin tehtävänsä. Jokaisessa läänissä tulee olla vähintään yksi julkinen notaari.

Kelpoisuusvaatimuksina julkisen notaarin toimeen ovat oikeustieteellinen tutkinto ja tarpeellinen kielitaito sekä se, ettei henkilö ole konkurssissa tai holhouksen alainen. Julkiseksi notaariksi määrättävän tulee lisäksi olla sopiva tehtävän hoitamiseen. Lääninhallitus voi tehdä poikkeuksen tutkintovaatimuksen osalta, jos siihen on erityinen syy. Käytännössä julkisina notaareina toimivat yleensä asianajajat.

Lääninhallitus voi määrätä yhden tai useamman sijaisen julkiselle notaarille (avustava julkinen notaari). Avustava julkinen notaari voi toimia, kun julkinen notaari on lomalla tai estynyt hoitamaan virkaansa. Avustavaksi julkiseksi notaariksi voidaan määrätä julkisen notaarin kelpoisuusvaatimuksen täyttävä henkilö.

Ruotsissa julkisilla notaareilla on pitkälti samankaltaiset tehtävät kuin Suomessa. Julkinen notaari vahvistaa allekirjoituksia, jäljennöksiä, käännöksiä ja asiakirjojen sisältöjä, toimii todistajana säilytystiloja ja sinettejä avattaessa ja suljettaessa, valvoo ja suorittaa arvontoja, antaa todistuksia tarkastuksen tai tutkimuksen yhteydessä tekemistään havainnoista, kirjata selvityksiä, joilla on oikeudellista tai taloudellista merkitystä, toimittaa protesteja, vahvistaa, että viranomaisella tai henkilöllä on tietty kelpoisuus ja antaa apostille-todistuksia. Julkinen notaari voi myös vahvistaa käännöksiä kielitaitonsa sallimissa rajoissa.

Julkinen notaari ei saa ryhtyä sellaiseen toimeen, joka on toisen viranomaisen tehtävä tai joka on sopimaton tai jota voitaisiin helposti käyttää sopimattomasti mainonnassa tai muussa yhteydessä. Lisäksi julkinen notaari ei ole velvollinen huolehtimaan asiakirjojen tiedoksi antamisesta tai tekemään sellaisia

toimia, joita ei voida kohtuudella odottaa häneltä.

Lääninhallitus määrää julkisen notaarin toimialueesta. Julkinen notaari voi kuitenkin toimia myös tämän alueen ulkopuolella.

Norja

Norjassa julkisesta notaarista säädetään laissa (lov om notarius publicus 26.4.2002 nr. 12) ja asetuksessa julkisesta notaarista (forskrift om notarius publicus 1.7.2002 nr. 418).

Julkisen notaarin tehtäviä hoidetaan käräjäoikeuksissa ja Oslon maistraatissa. Asetuksella on lisäksi annettu notaarin tehtäviä rajoitetusti muille viranomaisille. Julkisen notaarin tehtäviä voi suorittaa sellainen näiden viranomaisten virkamies, jolla on riittävät taidot ja kokemus. Muun muassa vakuutuksen vastaanottamisen voi kuitenkin hoitaa vain erityisen kokenut virkamies.

Julkisen notaarin tehtäviin kuuluvat vihkiminen, allekirjoitusten vahvistaminen, kopioiden oikeaksi todistaminen, todistuksien antaminen tosiasiallisista olosuhteista (esim. elossaolotodistus) ja vakuutuksen vastaanottaminen asiakirjan tai asiointilan oikeellisuudesta. Vakuutusta vastaanotettaessa noudatetaan tuomioistuinlain (lov om domstolene, 13.8.1915 nr 5) säännöksiä vakuutuksen sanamuodosta. Vakuutusta vastaanotettaessa on lisäksi erityisesti tehtävä selkoa vakuutuksen antamisen rikosoikeudellisesta merkityksestä. Julkinen notaari voi kieltäytyä vahvistuksen antamisesta, mikäli Norjan tai muun lain mukaan todistuksella ei ole todistusvoimaa tai vahvistus ei ole muista syistä tarpeen. Julkisten notaarien tulee kieltäytyä antamasta vahvistuksia, jotka ovat Norjan lain tai hyvän tavan vastaisia tai joita voidaan käyttää epäasiallisesti mainonnassa tai muussa taloudellisessa tarkoituksessa.

Käräjäoikeuksissa toimivat julkiset notaarit voivat suorittaa tehtäviään myös käräjäoikeuden toimialueen ulkopuolella.

Tanska

Julkisen notaarin toimivallasta ja tehtävistä säädetään asetuksessa notaaritoimenpiteistä (Bekendtgørelse om notarialforretninger).

Julkisen notaarin tehtävät kuuluvat Tanskassa alioikeuksille (byret) ja niitä suorittavat tuomarit ja muut tuomioistuimen presidentin määräämät virkamiehet. Julkinen notaari on velvollinen suorittamaan toimia, joilla on oikeudellista merkitystä. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa virallisten kopioiden antaminen, tietojen tallettaminen testamenttien keskusrekisteriin, arpajaisten valvonta ja allekirjoitusten oikeaksi todistaminen.

Julkinen notaari voi poikkeustapauksessa toimia myös alioikeuden tuomiopiirin ulkopuolella.

Saksa

Saksassa julkisia notaareja koskeva sääntely jakautuu eri säädöksiin. Notaareja koskevassa asetuksessa (Bundesnotarordnung) on säännöksiä notaarin tehtävistä sekä notaarien nimittämisestä, johtajista ja edustajista ja kurinpitomenettelystä. Myös asiakirjojen vahvistamista koskevassa laissa (Beurkundungsgesetz) on säännöksiä notaarin velvollisuuksista ja menettelytavoista.

Pätevyysvaatimuksina julkiselle notaarille on oikeustieteellinen tutkinto, tuomariharjoittelun suorittaminen keskimääräistä paremmalla menestyksellä sekä pätevyys tuomarin viran hoitamiseen. Maassa on historiallisista syistä johtuen kolmea erilaista notaarikuntaa. Se, minkälaista julkisen notaarin muotoa harjoitetaan, vaihtelee osavaltioittain.

Notaarit ovat Saksassa julkisen viran hoitajia, joilla on itsenäinen toimivalta. Julkisen notaarin tehtävänä on muun muassa laatia oikeudellisia asiakirjoja. Julkisilla notaareilla on tehtäviä muun muassa kiinteistöoikeuden, kauppaoikeuden sekä perhe- ja perintöoikeuden alalla.

Ranska

Ranskassa julkisesta notaarista säädetään vuonna 1803 annetussa laissa ja 1945 annetussa päätöksessä (nro 45-2590, 2.11.1945) sekä notaarikunnan organisoinnista annetussa asetuksessa (nro 45-0117, 19.12.1945) ja notaarikunnan ammattikoulutuksesta ja jäsenedellytyksistä annetussa asetuksessa (nro 73-609, 5.7.1973).

Ranskassa julkiset notaarit ovat oikeusministerin määräyksellä nimitettyjä itsenäisiä ammatinharjoittajia, jotka käyttävät julkista valtaa. Notaareita koulutetaan yliopistoissa, koulutuskeskuksissa ja työn ohessa. Pätevyys voidaan saada myös toisen ammatin tuoman kokemuksen kautta.

Julkisten notaarien tehtävät koostuvat pääasiallisesti perheoikeudellisista (avioehdot, perinnöt ja testamentit) ja omaisuuden hoitoon liittyvistä oikeudellisista toimeksiantoista (kiinteistön myynti, sopimukset). Notaarit muun muassa rekisteröivät testamentit ja arkistoivat asiakirjoja. Julkiset notaarit toimivat jossain määrin myös yhtiöoikeudellisten ja ympäristöoikeudellisten asioiden parissa. Lisäksi notaarit toimivat yksityishenkilöiden ja yritysten neuvonantajatehtävissä esimerkiksi asiakirjojen laadinta-asioissa, minkä lisäksi he voivat toimia omaisuudenhoito- ja kiinteistönvälitysasioissa.

1.3 Nykytilan arviointi

Laki julkisesta notaarista on ollut voimassa vuodesta 1961, eikä lakiin ole sen voimassaoloaikana tehty suuria muutoksia. Sääntely ei enää ole kaikilta osin sisällöltään ja muodoltaan ajanmukaista. Osa sääntelystä on lisäksi muodostunut tarpeettomaksi muun muassa hallinnon yleislakien säätämisen myötä. Nykyinen laki on näin ollen olleen tarkoituksenmukaisinta kumota, ja säätää uusi laki julkisesta notaarista.

Julkisen notaarin tehtävissä on tapahtunut lain voimassaolon aikana osin huomattavia muutoksia. Aikaisemmin merkittävät tehtävät, kuten vekselilain ja shekkilain mukaisen protestien toimittaminen ja täysivaruustodistusten antaminen, ovat vähentyneet huomattavasti. Toisaalta kansainvälisen kanssakäymisen yleistymisen on merkinnyt esimerkiksi ulkomaiden viranomaisia varten annettavien todistusten määrän kasvua. Julkisen notaarien tehtäviä koskeva sääntely on tarpeen uudistaa kokonaisuudessaan.

Julkisen notaarin tehtävissä epäselvänä kysymyksenä on näyttänyt erityisesti mahdollisuus valan tai vakuutuksen vastaanottamiseen. Asioiden hoitoa varten ulkomailla saatetaan joskus tarvita esimerkiksi valaeh-toisia ilmoituksia asioiden tilasta. Todistelulain mukaan vala tai vakuutus, jolla vahviste-

taan oikeaksi allekirjoitus tai asiakirja, annetaan tuomioistuimessa. Käytännössä on osin tulkittu, ettei esimerkiksi ulkomaisiin lomakkeisiin otettujen vakimuotoisten vannomista tai valan taikka vakuutuksen antamista koskevien tekstien todistaminen merkitsisi todisteluista oikeuden valvomista varten ulkomaalla annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua valan vastaanottamista. Näin ollen julkiset notaarit ovat todistaneet tällaisia tekstejä. Joissakin tapauksissa on taas yliviivattu valan tai vakuutuksen antamista koskeva teksti ja todistettu vain allekirjoitus.

Julkisen notaarin tehtävänä on muun muassa antaa todistuksia hänelle esitettyjen asiakirjojen sisällyksestä. Käytännössä todistamispyyntöt voivat koskea myös esimerkiksi tekstiviestien sisältöä tai tietyn verkkosivun sisältöä tietynä aikana. Lainsäädännössä käytettyä asiakirjan käsitettä on siis tulkittu laajasti niin, että se pitää sisällään myös sähköiset asiakirjat.

Julkiselle notaarille avioliittolaissa säädetyissä tehtävissä ei ole merkittäviä muutostarpeita. Isyyslain ja kaupanvahvistajalain mukaiset tehtävät ovat merkittäviä lähinnä annettaessa julkisen notaarin palveluja edustustoissa konsulipalvelulain nojalla. Mahdolliset lainsäädäntötarpeet olisi näiltä osin asianmukaisinta selvittää kyseisten lakien muiden uudistusten yhteydessä.

Julkisen notaarin suoritteita, kuten notaarin todistuksia, ei toistaiseksi anneta sähköisinä. Julkisen notaarin toimintaan tulevat sovellettaviksi sähköisestä asioinnista viranomais-toiminnassa annetun lain (13/2003) säännökset. Lainsäädännöllisen esteen sähköiselle asioinnille julkisen notaarin toiminnassa muodostaa lähinnä julkisesta notaarista annetun lain 4 §:n 4 momentin säännös julkisen notaarin antaman todistuksen vahvistamisesta leimalla tai sinetillä.

Julkisina notaareina Ahvenanmaan maakunnassa ovat Ahvenanmaan valtionviraston tehtävään määräämät virkamiehet sekä maakunnansyyttäjä ja maakunnanvouti. Sääntely poikkeaa muuta maata koskevasta lainsäädännöstä siinä, että Ahvenanmaalla julkisen notaarin tehtäviä on osoitettu myös syyttäjä- ja ulosottoviranomaisten edustajille. Näiden suorittamien julkisen notaarin tehtävien määrä on kuitenkin hyvin pieni.

Julkisen notaarin palveluita on pääsääntöisesti hyvin saatavilla. Julkisesta notaarista annetun lain uudistamisen yhteydessä maistraateille tehdyn kyselyn mukaan palveluiden saatavuudessa ei nähty merkittäviä ongelmia.

Valtioneuvoston piirissä valmistellaan julkisen hallinnon yhteisten asiakaspalvelupisteiden perustamista koko maahan (Asiakaspalvelu 2014 -hanke). Yhteisissä asiakaspalvelupisteissä annettaisiin lakisääteisesti myös maistraattien käyntiasiakaspalveluja.

Valtiovarainministeriön asettama selvityshenkilö on ehdottanut maistraattien liittämistä aluehallintovirastojen yhteyteen (Selvitys maistraattien mahdollisen aluehallintovirastoihin liittämisen vaikutuksista, Valtiovarainministeriön julkaisuja 28/2013). Tehty selvitys ja siitä saatu lausuntopalaute otetaan huomioon valtioneuvoston selvittäessä vaihtoehtoja aluehallinnon uusiksi rakenteelliseksi ratkaisuksi.

Palveluverkostoa koskevat hankkeet saatavat toteutuessaan tuoda muutoksia julkisen notaarin palveluiden tuottamistapaan ja palvelujen saatavuuteen. Näiden muutosten vaikutuksia julkista notaaria koskevaan lainsäädäntöön on kuitenkin vaikea arvioida.

Maistraattien ja sitä kautta myös julkisten notaarien ohjauksesta säädetään muun muassa rekisterihallintoasetuksessa. Lisäksi maistraattien strategisessa ohjauksessa on äskettäin siirrytty malliin, jossa maistraattien prosessien kehittämistä varten on nimetty prosessinkehittäjät. Julkisen notaarin ohjauksessa ei toistaiseksi arvioida olevan säädöstarpeita.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on saattaa julkista notaaria koskeva lainsäädäntö ajan tasalle.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki julkisesta notaarista. Lakiin otettaisiin säännökset julkisena notaarina toimivista virkamiehistä, julkisen notaarin tehtävistä, alueellisesta toimivallasta, julkisen notaarin todistuksen vahvistamisesta, pöytäkirjan pitämisestä ja asiakirjojen laillistamisesta.

Julkisina notaareina toimisivat ehdotuksen mukaan maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä maistraatin virkamies. Ahvenanmaan maakunnassa julkisia notaareja olisivat

ehdotuksen mukaan Ahvenanmaan valtionviraston määräämät Ahvenanmaan valtionviraston virkamiehet. Maakunnansyyttäjälle ja maakunnanvoudille ei siis enää ehdoteta osoitettavaksi julkisen notaarin tehtäviä. Syynä muutokselle on ennen kaikkea se, etteivät julkisen notaarin tehtävät liity maakunnansyyttäjän tai maakunnanvoudin muihin tehtäviin. Lisäksi nykytilanteessakin Ahvenanmaan valtionviraston virkamiehet suorittavat valtaosan julkisen notaarin tehtävistä Ahvenanmaalla. Ottaen huomioon julkisen notaarin tehtävien moninaisuuden säännöllistä kokemusta julkisen notaarin tehtävistä kertyy lähinnä vain Ahvenanmaan valtionvirastoon. Lisäksi sääntelyn samankaltaisuus kaikkialla maassa puoltaa ehdotusta.

Valmistelussa on pohdittu sitä, tulisiko julkisen notaarin tehtäviä voida osoittaa myös viranomaiskoneiston ulkopuolisille samaan tapaan kuin esimerkiksi avioliittolaisissa säädetään vihkimisoikeuden myöntämisestä. Julkisen notaarin palveluiden saatavuudessa ei kuitenkaan ole sellaisia ongelmia, että perustuslain 124 §:ssä julkisen hallintotehtävän yksityiselle antamisen edellytykseksi asetun tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen voitaisiin katsoa täyttyvän.

Kelpoisuusvaatimukseksi julkisen notaarin tehtävään ehdotetaan oikeustieteen muuta ylempää korkeakoulututkintoa kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkintoa. Sääntely vastaisi asiallisesti nykytilaa.

Rekisterihallintolain 4 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää muun muassa rekisterihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksista. Julkisen notaarin tehtävät huomioon ottaen on kuitenkin perusteltua, että julkisen notaarin kelpoisuusvaatimuksesta säädetään edelleen laissa.

Valmistelun aikana on pohdittu mahdollisuutta parantaa palvelujen saatavuutta lieventämällä julkisen notaarin tehtävän kelpoisuusvaatimuksia esimerkiksi niin, että oikeustieteen alemman korkeakoulututkinnon suorittanut voisi määräaikaisesti toimia julkisena notaarina. Oikeustieteen ylempää korkeakoulututkintoa pidetään julkisen notaarin tehtäviin ja asemaan sopivimpana tutkintona. Myös muissa maissa julkisen notaarin tehtäviä voi yleensä hoitaa oikeustieteellisen tutkinnon suorittanut. Palveluiden saatavuudes-

ta tulisi kelpoisuusvaatimusten alentamisen sijasta huolehtia organisatorisin keinoin, esimerkiksi sijais- ja ajanvarausjärjestelyjä kehittämällä.

Oikeustieteen ylempiä korkeakoulututkintoja ovat yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) mukaan oikeustieteen maisterin tutkinto ja kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto. Kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto suoritetaan koulutusohjelmassa, joka on suunnattu muun muassa muun kuin oikeustieteellisen alemman korkeakoulututkinnon suorittaneille. Tutkinto ei sisällöltään kaikin osin vastaa oikeustieteen maisterin tutkintoa. Näin ollen kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkintoa ei ole kelpoisuusvaatimuksissa kaikilta osin pidetty samanarvoisena kuin oikeustieteen maisterin tutkintoa (ks. esim. L syyttäjälaitoksesta (439/2011) 13 §, käräjäoikeuslaki (581/1993) 14 §, L asianajajista (496/1958), 3 §, L luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista (715/2011), 2 §). Myös julkisen notaarin kelpoisuusvaatimuksista on syytä rajata pois kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto.

Julkisen notaarin tehtävistä ehdotetaan laissa säädettävän pääosin nykytilaa vastaavasti. Julkisen notaarin tehtävänä olisi pyynnöstä todistaa oikeaksi allekirjoituksia ja jäljennöksiä asiakirjoista, todistaa, että viranomaisella tai henkilöllä on oikeus ryhtyä tietynlaiseen virkatoimeen tai että joku on tietynlaisessa virka-asemassa tai omaa tietyn kelpoisuuden taikka on oikeudellisesti pätevä edustamaan toista, antaa todistuksia notaarille esitettyjen asiakirjojen sisällöstä sekä oikeudellisista ja taloudellisista olosuhteista, olla todistajana tallokieron tai muun säilytyspaikan sulkemisessa tai avaamisessa sekä valvoa arvontoja.

Laissa ehdotetaan lisäksi säädettävän, että julkinen notaari voisi vahvistaa annetuksi määrämuotoisen tai muun kirjallisen kertomuksen, selvityksen tai ilmoituksen. Julkisen notaarin tällä tavoin vahvistamia asiakirjoja tarvitaan tyypillisimmin ulkomaan viranomaisia varten.

Sääntelyllä pyritään selventämään oikeustilaa, joka on todistelulakia sovellettaessa ollut osin epäselvä. Oikeustilan selventäminen olisi mahdollista myös osoittamalla ehdotetun kaltainen vahvistaminen tuomioistuimen teh-

täväksi. Tällainen sääntely ei kuitenkaan kailta osin vastaisi nykyistä käytäntöä. Vakuutus- tai vannomislauselmat ovat lisäksi usein hyvin muodollisia, eivätkä ne välttämättä luo enempää oikeusvaikutuksia kuin asiakirjan allekirjoittaminen. Kyseessä olisi siis selvästi erilainen toimenpide kuin esimerkiksi oikeudenkäymiskaassa säännelty valan tai vakuutuksen vastaanottaminen. Näin ollen ei pidetä tarkoituksenmukaisena, että tällaiset tehtävät osoitettaisiin tuomioistuimelle.

Julkiselle notaarille ehdotetaan lisäksi annettavaksi toimivaltuus tehdä sellaisia laissa lueteltuja tehtäviä vastaavia toimenpiteitä, jotka ovat muun maan lainsäädännön vuoksi tarpeen oikeuden tai edun valvomiseksi ulkomailla taikka oikeustoimen tekemiseksi ulkomailla. Rajoituksena tällaisen toimenpiteen suorittamiselle olisi, ettei se saisi olla Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

Laissa ei ehdotuksen mukaan julkisen notaarin tehtävinä enää mainittaisi erikseen vekseli- ja shekkilakien mukaisten protestin toimittamista ja täysivaraisuustodistusten antamista. Käytännössä näitä tehtäviä on viime vuosina ollut hyvin vähän. Toimivalta protestien toimittamiseen arvioidaan näin voitavan jättää vekselilain ja shekkilain sääntelyn varaan. Täysivaltaisuustodistusten antamisen katsottaisiin puolestaan sisältyvän todistusten antamiseen oikeudellisista ja taloudellisista olosuhteista.

Arvontojen suorittamista ja sinetin asettamisen tai poistamisen todistamista ei enää pidetä tarpeellisenä säätää julkisen notaarin tehtäväksi. Käytännössä tällaisten tehtävien suorittamiselle ei ole ollut tarvetta, eikä muussa lainsäädännössä edellytetä julkisen notaarin hoitavan näitä tehtäviä.

Sähköisen asioinnin mahdollistaminen julkisen notaarin toiminnassa ei edellytä erityissääntelyä. Nyt ehdotettavat säännökset on kuitenkin pyritty muotoilemaan niin, ettei niissä aseteta esteitä sähköisen asioinnin kehittämiseksi.

3 Esityksen vaikutukset

Lakiehdotuksen arvioidaan toteutuessaan ajanmukaistavan ja joissakin määrin selkeyttävän julkisen notaarin tehtäviä. Esityksellä ei kuitenkaan arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan tai kansalaisten asemaan. Esityksellä ei myöskään arvioida olevan mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

4 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 20.12.2012 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen julkisesta notaarista annetun lain uudistamiseksi. Työryhmän mietintö (Laki julkisesta notaarista. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 31/2013) valmistui kesällä 2013. Työryhmän tuli toimeksiantonsa mukaan kiinnittää huomiota siihen, että esitettävät julkisen notaarin tehtävät vastaavat kansalaisten palvelutarvetta erityisesti sähköisen materiaalin käytön lisääntyessä ja hoidettaessa asioita ulkomailla. Julkisesta notaarista annettuun lakiin oli tarkoitus tehdä ainoastaan välttämättömät muutokset muuttamatta julkisen notaarin järjestelmän perusrakenteita.

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausuntoa 25 taholta. Lausuntoja saatiin 22 kappaletta. Lausunnonantajina oli ministeriöitä, maistraatteja ja muita viranomaisia sekä järjestöjä. Lausunnoissa paljolti kannatettiin ehdotettuja muutoksia. Ahvenanmaan valti-onvirasto piti kuitenkin tärkeänä, että julkisen notaarin tehtäviä maakunnassa hoitaisi ehdotuksesta poiketen myös jokin muukin viranomainen.

Lakiehdotukseen tehtiin sanonnallisia muutoksia lausuntopalautteen perusteella. Lisäksi lakiehdotuksen perusteluja täydennettiin ja selvennettiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Laki julkisesta notaarista**

1 §. Julkinen notaari. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi julkisena notaarina toimivista virkamiehistä ja julkisen notaarin kelpoisuusvaatimuksista.

Julkisia notaareita olisivat pykälän 1 momentin mukaan maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä maistraatin virkamies. Säätely vastaisi nykytilaa ja korvaisi nykyisen lain 1 §:n 1 momentin alkuosan.

Rekisterihallintolain (166/1996) 3 §:n mukaan maistraatit toimivat väestökirjanpidon ja muun rekisterihallinnon paikallisviranomaisina. Lisäksi maistraatin muista tehtävistä säädetään erikseen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Ahvenanmaan maakunnassa julkisia notaareita ovat Ahvenanmaan valtionviraston määräämät Ahvenanmaan valtionviraston virkamiehet. Julkisen notaarin tehtävä ehdotetaan siis poistettavaksi maakunnansyyttäjältä ja maakunnanvoudilta. Säätely olisi samankaltainen koko maassa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että julkisella notaarilla tulee olla oikeustieteen muu ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto. Säätely vastaisi asiallisesti pääosin nykyisen lain 2 §:ssä säädettyä. Momentissa ehdotetaan kuitenkin nimenomaisesti säädettävän, ettei kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto loisi kelpoisuutta toimia julkisena notaarina.

2 §. Julkisen notaarin tehtävät. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi julkisen notaarin tehtävistä. Pykälä korvaisi nykyisen lain 4 §:n 1 ja 2 momentin. Pykälään on koottu sellaiset julkisen notaarin keskeiset tehtävät, joista ei ole säännöksiä muualla laissa. Pykälässä viitattaisiin kuitenkin myös muualla laissa säädettäviin tehtäviin. Tällaisia säännöksiä on esimerkiksi avioliittolaissa, kauppanvahvistajista annetussa laissa ja apostille-

sopimuksen täytäntöönpanoa koskevassa lainsäädännössä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että julkisen notaarin tehtävänä on todistaa oikeaksi allekirjoituksia ja jäljennöksiä asiakirjoista. Säätely vastaisi asiallisesti nykyisen lain 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyä. Asiakirjalla tarkoitettaisiin 1 kohdassa, kuten muuallakin laissa myös sähköistä asiakirjaa. Käytännössä kyse voi olla hyvin monenlaisista asiakirjoista ja niiden allekirjoituksista. Esimerkkeinä asiakirjoista voidaan mainita valtakirjat, sopimukset, hakemukset ja koulu- ja opintotodistukset.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että julkisen notaarin tehtävänä on todistaa, että viranomaisella tai henkilöllä on oikeus ryhtyä tietynlaiseen virkatoimeen tai että joku on tietystä virka-asemassa tai omaa tietyn kelpoisuuden taikka on oikeudellisesti pätevä edustamaan toista. Kohta vastaisi asiallisesti nykyisen lain 4 §:n 1 momentin 4 kohtaa, mutta säätelyyn ehdotetaan joitakin sanonnallisia muutoksia. Ehdotettu lainkohta kattaisi todistuksen antamisen niin viranomaisasemasta kuin yksityisoikeudellisesta asemastakin. Kelpoisuutta koskevia todistuksia annetaan esimerkiksi lääkäreistä ja kääntäjistä. Oikeudellinen pätevyys edustaa toista taas tarkoittaisi muun muassa henkilön asemaa yhtiön edustajana. Myös esimerkiksi pesänselvittäjän tai -jakajan toimivallasta voidaan tarvita todistuksia.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että julkisen notaarin tehtävänä on antaa todistuksia notaarille esitettyjen asiakirjojen sisällöstä sekä oikeudellisista ja taloudellisista olosuhteista. Kohta korvaisi osittain nykyisen lain 4 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetyn. Täysivaruustodistusten antamista ei kuitenkaan enää mainittaisi säännöksessä erikseen, vaan niiden katsottaisiin sisältyvän oikeudellisia ja taloudellisia olosuhteita koskeviin todistuksiin. Lisäksi säätelyä ehdotetaan tarkistettavan sanonnallisesti.

Oikeudellisia ja taloudellisia olosuhteita koskevinä todistuksina säännöksessä pidettäisiin myös elossaolotodistuksia. Asiakirjan sisällöstä todistuksen antaminen voisi puolestaan kohdistua esimerkiksi ansioluetteloihin, lokikirjan sisältöön ja lainsäädännön sisältöön. Asiakirjan todistettava sisältö voisi olla myös sähköisessä muodossa, kuten tekstiviesti tai verkkosivun sisältö tiettyä hetkenä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että julkisen notaarin tehtävänä on olla todistajana tallelokeron tai muun säilytyspaikan sulkemisessa tai avauksessa. Sääntely vastaisi asiallisesti osin nykyisen lain 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettyä. Laista ehdotetaan kuitenkin poistettavaksi maininta sinetin asettamisesta ja poistamisesta.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että julkisen notaarin tehtävänä on valvoa arvontoja. Sääntely vastaisi asiallisesti osin nykyisen lain 4 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä. Lakiin ei kuitenkaan enää ehdoteta otettavan mainintaa arvontojen suorittamisesta. Julkiset notaarit valvovat arvontoja käytännössä varsin harvoin. Tehtävän arvioidaan kuitenkin luonteensa puolesta sopivan hyvin julkiselle notaarille. Näin ollen tehtävä ehdotetaan säilytettävän laissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että julkinen notaari voi vahvistaa annetuksi määrämuotoisen tai muun kirjallisen kertomuksen, selvityksen tai ilmoituksen ja tehdä muita sellaisia 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä vastaavia toimenpiteitä, jotka ovat muun maan lainsäädännön vuoksi tarpeen oikeuden tai edun valvomiseksi taikka oikeustoimen tekemiseksi ulkomailla. Tällainen toimenpide ei saa olla Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

Momentti olisi uusi. Siinä säädettäisiin muun maan lainsäädännön vuoksi tarpeellisista tehtävistä, joita julkinen notaari voisi suorittaa. Momentin alkuosassa säädettäisiin toimivallasta vahvistaa annetuksi määrämuotoinen tai muu kirjallinen kertomus, selvitys tai ilmoitus. Tällaisia vahvistamistarpeita liittyy tyypillisesti common law -maiden viranomaisia varten tarvittaviin asiakirjoihin (esim. sopimuksiin ja valtakirjoihin). Vahvistamislausemien sanamuodot saattavat vaihdella (esim. “subscribed and sworn to before

me”, “sworn and subscribed in my presence”), eivätkä niiden oikeusvaikutukset ole välttämättä yhteneväisiä. Yhteistä tällaisille kertomuksille, selvityksille ja ilmoituksille on kuitenkin se, että niissä henkilö allekirjoituksellaan erityisesti vahvistaa asiakirjan sisällön.

Kertomuksen, selvityksen tai ilmoituksen annetuksi vahvistamisessa olisi kyse siitä, että julkisen notaarin asiakas on ilmaissut jonkin asian ja sen todenperäisyyden. Julkinen notaari ei kuitenkaan todistaisi asiakirjan sisällön pitävän paikkaansa, vaan ainoastaan vahvistaisi, että hänelle on annettu säännöksessä tarkoitettu kertomus, selvitys tai ilmoitus. Hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti julkisen notaarin voi olla kuitenkin syytä vahvistaessaan annetuksi säännöksessä tarkoitettua kertomuksen, selvityksen tai ilmoituksen muistuttaa asiakasta siitä, että totuudenvastaisen vahvistamislauseman antamiseen voi liittyä rangaistusseuraamus siinä valtiossa, jossa asiakirjaa käytetään.

Annetuksi vahvistettavia kertomuksia, selvityksiä ja ilmoituksia ehdotetaan 2 momentissa rajattavaksi niin, että niiden tulisi olla kirjallisia. Usein ne ovat myös määrämuotoisia. Vaikka esimerkiksi määrämuotoisissa selvityksissä sanamuodot saattavat viitata valan tai vakuutuksen vastaanottamiseen, kuuluisivat ne kuitenkin säännöksen sanamuodon piiriin. Julkiselle notaarille osoitettavaksi ehdotettu tehtävä ei sen sijaan merkitsisi toimivaltaa ottaa vastaan esimerkiksi suullista valaa. Tällainen tehtävä kuuluisi tuomioistuimelle.

Julkisen notaarin tehtäväksi ehdotetaan säädettäväksi myös muiden 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä vastaavien toimenpiteiden tekeminen. Nyt ehdotettavassa laissa pyritään säätämään julkisen notaarin tehtävistä täsmällisesti. Ulkomaan viranomaisia varten saatetaan kuitenkin tarvita myös esimerkiksi sellaisia todistuksia, joita laissa ei ole mainittu. Ehdotettu säännös toisi tarvittavaa joustavuutta julkisen notaarin tehtäviin.

Pykälän 2 momentin nojalla julkinen notaari voisi tehdä toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen muun maan lainsäädännön vuoksi oikeuden tai edun valvomiseksi taikka oikeustoimen tekemiseksi ulkomailla. Tarpeellisuusedellytyksellä ei ole tarkoitus asettaa julkiselle notaarille tutkimisvelvollisuutta ul-

komaan lainsäädännön sisällöstä. Momentissa tarkoitettuna tarpeellisuusedellytyksen voidaan katsoa täyttyvän, jos julkisen notaarin asiakas ilmaisee tarvitsevänsä toimenpidettä 2 momentissa tarkoitettujen seikkojen vuoksi.

Pykälän 2 momentissa mainittujen tehtävien suorittamista rajaisi se, ettei julkisen notaarin toimenpide saisi olla Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

3 §. Alueellinen toimivalta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että julkinen notaari on toimivaltainen suorittamaan tehtäviään koko maassa. Protestin toimittamiseen sovelletaan ehdotuksen mukaan kuitenkin, mitä vekselilaissa ja shekkilaisissa säädetään. Vekseli- ja shekkilain säännösten mukaan protesti on kaupungissa julkisen notaarin ja maalla paikkakunnan tai lähimmän kaupungin julkisen notaarin toimitettava

Pykälä vastaisi asiallisesti nykyisen lain 4 §:n 3 momenttia.

4 §. Julkisen notaarin todistuksen vahvistaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että julkisen notaarin antaman todistuksen tulee olla vahvistettu leimalla, sinetillä tai muulla vastaavalla luotettavalla merkinnällä. Pykälä korvaisi nykyisen lain 4 §:n 4 momentin. Erona nykyiseen säännöksessä mainittaisiin kuitenkin myös muu leimaa tai sinettiä vastaava luotettava merkintä vahvistamisen tapana. Säännöksellä pyritään tältä osin mahdollistamaan sähköisen todistuksen antaminen. Luotettava merkintä voisi tarkoittaa esimerkiksi asiakirjaan kiinnitettäviä sähköisiä kehyksiä, joiden irrottaminen olisi estetty.

5 §. Pöytäkirjan pitäminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että julkinen notaari pitää pöytäkirjaa 2 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tehtävistä. Sääntely korvaisi osittain nykyisen lain 6 §:ssä pöytäkirjasta ja ajanluvunmukaisen asialuettelon pitämisestä sekä julkisesta notaarista annetun lain soveltamisesta annetun asetuksen (367/1960) 3 ja 4 §:n sääntelyn.

Velvollisuus pitää pöytäkirjaa ehdotetaan rajattavaksi sellaisiin tehtäviin, joista ei muuten välttämättä jää asiakirjaa maistraattiin tai

asiakkaalle. Muiden tehtävien osalta pidetään riittävänä dokumentaationa asiakkaalle annettavia todistuksia ja arkistolainsäädännön mukaisesti säilytettäviä asiakirjoja. Lisäksi on joitakin erityissäännöksiä julkisen notaarin tehtävistä pidettävästä pöytäkirjasta (esim. shekkilain 69 § ja vekselilain 91 §).

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi pöytäkirjaan merkittävistä tiedoista. Niitä olisivat ensinnäkin, mikä tehtävä on kyseessä, toiseksi tieto tehtävän suorittamispaikasta ja -ajasta, kolmanneksi tehtävää pyytäneen nimi ja henkilötunnus tai syntymäaika sekä neljänneksi selonteko tehtävän kulusta.

6 §. Asiakirjojen laillistaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että ulkoasiainministeriö varmentaa pyynnöstä julkisen notaarin tai muun viranomaisen viranhaltijan allekirjoituksellaan todistaman asiakirjan. Pykälä vastaisi asiallisesti pääosin nykyisen lain 7 §:n 1 momenttia. Todistuksen leimaamisvaatimuksesta ehdotetaan kuitenkin luovuttavan. Pykälässä tarkoitettua menettelyä tarvitaan muissa kuin apostille-sopimukseen kuuluvissa maissa käytettävien asiakirjojen laillistamiseen.

7 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavan tavanomainen voimaantulosäännös. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lailla kumotaan nykyinen laki julkisesta notaarista. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi siitä, että muussa laissa olevan viittauksen kumottavaan julkisesta notaarista annettuun lakiin katsotaan tarkoitettavan viittausta uuteen lakiin.

1.2 Konsulipalvelulaki

34 §. Julkisen notaarin tehtävät edustustossa. Pykälään ehdotetaan tehtävän teknisiä muutoksia. Pykälän 1 momentissa muutettaisiin viittaus koskemaan uutta julkisesta notaarista annettua lakia.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa ehdotetaan viittaus julkisesta notaarista annetun lain 7 §:n 1 momenttiin muutettavaksi viittaukseksi lain 6 §:ään. Julkisesta notaarista annetun lain 6 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi asiakirjojen laillistamisesta ulkoasiainministeriössä.

2 Voimaantulo

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki**julkisesta notaarista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Julkinen notaari

Julkisia notaareita ovat maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä maistraatin virkamies.

Ahvenanmaan maakunnassa julkisia notaareita ovat Ahvenanmaan valtionviraston määräämät Ahvenanmaan valtionviraston virkamiehet.

Julkisella notaarilla tulee olla oikeustieteen muu ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto.

2 §

Julkisen notaarin tehtävät

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, julkisen notaarin tehtävänä on pyynnöstä:

1) todistaa oikeaksi allekirjoituksia ja jäljennöksiä asiakirjoista;

2) todistaa, että viranomaisella tai henkilöllä on oikeus ryhtyä tietynlaiseen virkatoimeen tai että joku on tietyissä virka-asemassa tai omaa tietyn kelpoisuuden taikka on oikeudellisesti pätevä edustamaan toista;

3) antaa todistuksia notaarille esitettyjen asiakirjojen sisällöstä sekä oikeudellisista ja taloudellisista olosuhteista;

4) olla todistajana tallelokeron tai muun säilytyspaikan sulkemisessa tai avaamisessa;

5) valvoa arvontoja.

Julkinen notaari voi vahvistaa annetuksi määrämuotoisen tai muun kirjallisen kertomuksen, selvityksen tai ilmoituksen ja tehdä

muuta sellaisia 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä vastaavia toimenpiteitä, jotka ovat muun maan lainsäädännön vuoksi tarpeen oikeuden tai edun valvomiseksi taikka oikeustoimen tekemiseksi ulkomailla. Tällainen toimenpide ei saa olla Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

3 §

Alueellinen toimivalta

Julkinen notaari on toimivaltainen suorittamaan tehtäviään koko maassa. Protestin toimittamiseen sovelletaan kuitenkin, mitä vekselilaisissa (242/1932) ja shekkilaisissa (244/1932) säädetään.

4 §

Julkisen notaarin todistuksen vahvistaminen

Julkisen notaarin antaman todistuksen tulee olla vahvistettu leimalla, sinetillä tai muulla vastaavalla luotettavalla merkinnällä.

5 §

Pöytäkirjan pitäminen

Julkinen notaari pitää pöytäkirjaa 2 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tehtävistä.

Pöytäkirjaan merkitään seuraavat tiedot:

1) mikä tehtävä on kyseessä;

2) tehtävän suorittamispaikka ja -aika;

3) tehtävää pyytäneen nimi ja henkilötunnus tai syntymäaika;

4) selonteko tehtävän kulusta.

6 §

Asiakirjojen laillistaminen

Ulkoasiainministeriö varmentaa pyynnöstä julkisen notaarin tai muun viranomaisen viranhaltijan allekirjoituksellaan todistaman asiakirjan.

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan julkisesta notaarista annettu laki (287/1960). Jos muussa laissa viitataan tällä lailla kumottavaan lakiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan tätä lakia.

2.

Laki**konsulipalvelulain 34 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konsulipalvelulain (498/1999) 34 § seuraavasti:

34 §

Julkisen notaarin tehtävät edustustossa

Sellaisia tehtäviä, joita tarkoitetaan julkisesta notaarista annetussa laissa (/20) ja joita voidaan suorittaa edustustossa 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön tai yhteisön pyynnöstä, ovat:

- 1) allekirjoituksen oikeaksi todistaminen;
- 2) jäljennöksen oikeaksi todistaminen asiakirjasta; sekä
- 3) todistuksen antaminen esitetyn asiakirjan sisällöstä.

Edustustossa voidaan lisäksi henkilön tai yhteisön pyynnöstä:

- 1) antaa esitetyn selvityksen perusteella elossa olotodistus tai todistus asiantilasta;
- 2) todistaa, jos Suomea sitova kansainvälinen sopimus ei sitä estä, edustuston toimipiiriin viranomaisen antamassa asiakirjassa tai

todistuksessa oleva allekirjoitus ja allekirjoittajan virka-asema oikeaksi, jos edustustolla on asianmukainen nimikirjoitusnäyte, tieto hänen virka-asemastaan sekä viranomaisen leimanäyte;

3) todistaa perustellusta syystä, että ulkoasiainministeriön julkisesta notaarista annetun lain 6 §:n nojalla antaman todistuksen allekirjoittajalla on asiakirjassa mainittu virka-asema ja että hänellä on ollut laillinen oikeus antaa sellainen todistus; sekä

4) suorittaa ne muut toimenpiteet, jotka ulkomailla kuuluvat edustustolle tai edustuston virkamiehelle lain, asetuksen tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2014

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

2.

Laki**konsulipalvelulain 34 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konsulipalvelulain (498/1999) 34 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

34 §

34 §

*Julkisen notaarin tehtävät edustustossa**Julkisen notaarin tehtävät edustustossa*

Sellaisia tehtäviä, joita tarkoitetaan julkisesta notaarista annetussa laissa (287/1960) ja joita voidaan suorittaa edustustossa 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön tai yhteisön pyynnöstä, ovat:

- 1) allekirjoituksen oikeaksi todistaminen;
- 2) jäljennöksen oikeaksi todistaminen asiakirjasta; sekä
- 3) todistuksen antaminen esitetyn asiakirjan sisällöstä.

Edustustossa voidaan lisäksi henkilön tai yhteisön pyynnöstä:

- 1) antaa esitetyn selvityksen perusteella elossaolotodistus tai todistus asiantilasta;
- 2) todistaa, jos Suomea sitova kansainvälinen sopimus ei sitä estä, edustuston toimipiirin viranomaisen antamassa asiakirjassa tai todistuksessa oleva allekirjoitus ja allekirjoittajan virka-asema oikeaksi, jos edustustolla on asianmukainen nimikirjoitusnäyte, tieto hänen virka-asemastaan sekä viranomaisen leimanäyte;
- 3) todistaa perustellusta syystä, että ulkoasiainministeriön julkisesta notaarista annetun lain 7 §:n 1 momentin nojalla antaman todistuksen allekirjoittajalla on asiakirjassa mainit-

Sellaisia tehtäviä, joita tarkoitetaan julkisesta notaarista annetussa laissa (/20) ja joita voidaan suorittaa edustustossa 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön tai yhteisön pyynnöstä, ovat:

- 1) allekirjoituksen oikeaksi todistaminen;
- 2) jäljennöksen oikeaksi todistaminen asiakirjasta; sekä
- 3) todistuksen antaminen esitetyn asiakirjan sisällöstä.

Edustustossa voidaan lisäksi henkilön tai yhteisön pyynnöstä:

- 1) antaa esitetyn selvityksen perusteella elossaolotodistus tai todistus asiantilasta;
- 2) todistaa, jos Suomea sitova kansainvälinen sopimus ei sitä estä, edustuston toimipiirin viranomaisen antamassa asiakirjassa tai todistuksessa oleva allekirjoitus ja allekirjoittajan virka-asema oikeaksi, jos edustustolla on asianmukainen nimikirjoitusnäyte, tieto hänen virka-asemastaan sekä viranomaisen leimanäyte;
- 3) todistaa perustellusta syystä, että ulkoasiainministeriön julkisesta notaarista annetun lain 6 §:n nojalla antaman todistuksen allekirjoittajalla on asiakirjassa mainittu virka-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

tu virka-asema ja että hänellä on ollut laillinen oikeus antaa sellainen todistus; sekä

4) suorittaa ne muut toimenpiteet, jotka ulkomailla kuuluvat edustustolle tai edustuston virkamiehelle lain, asetuksen tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen mukaan.

asema ja että hänellä on ollut laillinen oikeus antaa sellainen todistus; sekä

4) suorittaa ne muut toimenpiteet, jotka ulkomailla kuuluvat edustustolle tai edustuston virkamiehelle lain, asetuksen tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .